

Krasový badatel a jeskyňář doc. RNDr. Jaroslav Kadlec, Dr., nás opustil (26. 4. 1961 – 8. 11. 2020)

Karst researcher and caver RNDr. Jaroslav Kadlec, Dr., Associate Professor, deceased (April 26, 1961 – November 8, 2020)

Karel Žák¹, Ondřej Jäger², Jiří Bruthans³

Jaroslav Kadlec was a karst researcher, caver, and our close colleague and friend, active mostly in the Moravian Karst and in the Bohemian Karst. His internationally recognized research was based on dating of cave and river sediments by multiple dating methods. For more than 30 years he acted as a chairman of the Geospeleos Caving Club within the Czech Speleological Society. The attached list of his papers (with co-authors) relates only to the Bohemian Karst area.

V neděli 8. listopadu 2020 nás nečekaně a velmi předčasně opustil krasový badatel, jeskyňář, ale hlavně blízký kolega a kamarád doc. RNDr. Jaroslav Kadlec, Dr. Nejvýznamnější část jeho krasových a kvartérně-geologických výzkumů se odehrávala v Moravském krasu a podél dolního toku řeky Moravy. Jeho krasová badání ale probíhala v různých částech světa např. ve Slovinsku, Turecku, Itálii, na Sibiři atd. Nevynechal ani Český kras. Kromě odborné práce zde byl po více než 30 let předsedou Základní organizace České speleologické společnosti 1-05 „Geospeleos“, která má svoji terénní základnu v Českém krasu nedaleko Bubovic. Geospeleos má geologické badání v krasu zakódováno přímo ve svém názvu. Kromě amatérských jeskyňářů se zde vždy sdružovala i řada výzkumníků, kteří vystudovali geologické obory a výzkum krasu měli, alespoň částečně, i v popisu své práce. Stejně tak tomu bylo i v případě Jardy.

Narodil se ve Voticích na Benešovsku, kde prožil první část svého života. Zda v něm vzbudily zájem o geologii lomy v krystalických vápencích v okolí Votic, nevíme, jistě však je, že se v roce 1976 rozhodl pro středoškolské studium geologie na Střední průmyslové škole v Příbrami. Je to škola s výjimečnou historií. První báňské učiliště bylo v Příbrami zřízeno již v polovině 19. století a v letech 1904–1939 měla tato vzdělávací instituce vysokoškolský charakter. Názvy školy se měnily, hornictví a geologie ale vždy zůstávaly jejím významným zaměřením. Nebylo tedy náhodou, že se příbramská „hornická průmyslovka“ stala v druhé polovině 20. století líhní zájemců o historické důlní práce a krasové jeskyně. Tímto duchem příbramské průmyslovky se záhy „nakazil“ i Jarda, k čemuž jistě napomohlo i to, že v Příbrami bydlel na internátě. Započaly jeho první kontakty s jeskyněmi a předurčen byl celý jeho další život.

Členem České speleologické společnosti se stal v roce 1980 (ve výše zmíněné ČSS ZO 1-05 Geospeleos). Ve stejné době se také rozhodl dále studovat geologii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Vliv na to měla i skutečnost, že se Jardu spoluzák a kamarád Ondra Jäger seznámil během své první práce v tehdejší Ústřední ústavu geologickém (později Český geologický ústav, dnes Česká geologická služba) s Vladimírem Lysenkem a Petrem Hradeckým, kteří v té době připravovali druhou expedici do Ekvádoru. Vstup do Geospeleos a kontakty se zkušenými jeskyňáři i badateli rychle posouvaly Jardu na vyšší úroveň jak v „jeskyňářině“, tak ve výzkumu jeskyní. V letech 1983–1984 dělá s Ondrou Jägrem

Obr. 1. Jaroslav Kadlec v roce 2010. Foto L. Chadimová (Koptíková).
Fig. 1. Jaroslav Kadlec in 2010. Photo by L. Chadimová (Koptíková).

tektonickou studii jeskyní na Zlatém koni u Koněprus, následují další akce a výzkum v Moravském krasu, na Slovensku, v Rumunsku, ve Slovinsku a nakonec v roce 1989 i v italské 1 210 m hluboké propastovité jeskyni *Antro del Corchia*. Vrcholem tohoto jeskyňářského období v jeho životě byla sedmitýdenní expedice do jeskyní v Turecku v roce 1989.

Během stejné doby pokračoval i v růstu profesním. Diplomová práce byla zaměřena na geologii vápenopodolské synklinály (1985, vedoucí práce Zdeněk Mísař; tedy nějaké vápence tam opět svoji roli

¹ Geologický ústav AV ČR, v. v. i., Rozvojová 269, 165 00 Praha 6 – Lysolaje; zak@gli.cas.cz

² Česká speleologická společnost, Základní organizace 1-05 Geospeleos; jager@aqh.cz

³ Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Albertov 6, 128 00 Praha 2; bruthans@natur.cuni.cz

Český kras (Beroun), 46 (2020), 75–77, 2 obr.

© Muzeum Českého krasu, p. o., Beroun

ISSN 1211-1643

ISBN 978-80-87708-14-9

hrály) a po nástupu do kvartérního oddělení Ústředního ústavu geologického ve stejném roce zahájil postgraduální studium. Během něj se věnoval pod vedením Jiřího Kovandy rekonstrukci sedimentárních procesů v jeskynních systémech s. části Moravského krasu. Disertační práci obhájil na jaře 1998. Ve stejném roce přechází do Paleomagnetického oddělení Geologického ústavu AV ČR. Metody paleomagnetického výzkumu ale používal i v dřívějších letech, zejména díky kontaktům do laboratoře na Michigan Technological University v USA. Od roku 2014 působil v Geofyzikálním ústavu AV ČR.

Kromě řady cestopisných a popularizačních článků (např. průvodce *Na bicyklu za geologickými zajímavostmi okolí Votic* z roku 2014 nebo jeho významné aktivity v geoparku *Kraj blanických rytířů*) byla těžištěm jeho práce činnost odborná. Větší výzkumnou pozornost věnoval Moravskému krasu, s jeho složitou sedimentační dynamikou v jeskyních, pro kterou jsou metody, které užíval, optimálním polem působnosti. Významně posunul poznání vývoje jeskyní v s. části Moravského krasu a údolní síť v s. a zčásti i j. části Moravského krasu, zejména použitím více datovacích metod na jedné lokalitě (např. jeskyně Holštejnská Nezaměstnaných se čtyřmi datovacími metodami, prvně na světě, tiskem 2001) a širokou aplikací geofyzikálních metod (spolu s Vojtěchem Benešem). Precizně zdokumentoval také rozsáhlé profily jeskynními sedimenty v Sloupsko-Šošůvských jeskyních, Pustožlebské Zazděné a řadě dalších. Právě kombinací několika datovacích metod (kosmogenní izotopy na valounech křemene, U/Th datování sintrů, paleomagnetismus) přinesl cenné informace o chronologii vývoje studovaných jeskyní.

V prostředí mimo jeskyně se Jaroslav věnoval výzkumu sedimentů podél dolního toku řeky Moravy. Pod jeho vedením zde vzniklo několik významných studií publikovaných v mezinárodních časopisech nejvyšší úrovně. Na prvním místě stojí objev plošně rozsáhlých jezerních sedimentů posledního glaciálu ve výplni údolí Moravy a detailní studie sedimentárního vývoje v holocenní nivě této řeky v posledním tisíciletí, která je Jardovou mezinárodně nejcitovanější studií. Mezinárodní databáze *Web of Science* eviduje 30 mezinárodních publikací, na kterých se podílel jako autor nebo spoluautor, s více než 300 citačními ohlasy. Jeho výzkumy se dotkly sedimentů jezera Bajkal a jeskyní na Sibiři a řady dalších pozoruhodných přírodních objektů. Naposledy se podílel na článku o Hranické propasti s Radkem Klanicou.

Zpět ale k Českému krasu. Zde se podílel na několika rozsáhlých výzkumných projektech. Sérii navazujících projektů zaměřených na mohutné souvrství holocenních pramenných vápenců (tzv. pěnovců) ve Svatém Janu pod Skalou a na krasový pramen, který je vytvořil, vedla mezi léty 1994 a 2001 Jana Hladíková. Na projektech tehdy pracovala jako hydrogeoložka i Jardova manželka Renata. Financování poskytovala nejprve Mezinárodní agentura pro atomovou energii ve Vídni, později Grantová agentura České republiky. Jaroslav měl v těchto projektech na starosti hlavně sedimentologii kaskády pěnovců a její celkovou geologickou pozici v daném místě. V letech 2002–2004 se významnou měrou podílel na projektu financovaném Grantovou agenturou České republiky s názvem *Jeskynní sedimenty a vývoj krasových jevů v údolí řeky Berounky v Českém krasu*, kde měl opět na starosti základní dokumentaci a popis jeskynních sedimentů ve studovaných profilech v jeskyních a jejich paleomagnetický výzkum.

Tento suchý přehled výzkumných témat ale nepostihuje to nejpodstatnější – že Jaroslav byl dobrý člověk, na kterého bylo spolehnout i v jeskyních i při práci v laboratoři, že byl výzkumem hluboce zaujat,

Obr. 2. Jaroslav Kadlec u Štefánikovy chaty v Nízkých Tatrách na Slovensku po práci v Jaskyni studeného vetra v roce 2008. Foto K. Žák.
Fig. 2. Jaroslav Kadlec in front of the M. R. Štefánik Chalet in the Low Tatra Mts., Slovakia, after work in the Cold Wind Cave in 2008. Photo by K. Žák

a že s ním bylo při výzkumu v terénu (i jinde) dobře. Bude nám chybět.

Výběr publikací J. Kadlece týkající se Českého krasu a jeho blízkého okolí

- CÍLEK V., HLAVÁČ J., KADLEC J. (ed), KADLECOVÁ R., LOŽEK V., ŽÁK K. (2000): Holocene calcareous tufa cascades in the Bohemian Karst. – *International Conference on Past Global Changes. Excursion Guide*. Institute of Geology, Academy of Sciences of the Czech Republic & Czech Geological Survey: 1–18. Prague.
- HLADÍKOVÁ J., KADLEC J., ŽÁK K., CÍLEK V., LOŽEK V. (1997): Climatic changes during the Holocene: Comparison between stable isotope, biostratigraphical and lithological climate records in freshwater calcareous tufa. – *Journal of Czech Geological Society, Abstract Volume, Conference MAEGS–10*: 82. Praha.
- HLADÍKOVÁ J., ŽÁK K., KADLEC J., CÍLEK V. (1995): Holocene climatic record in calcareous tufa mound in Svatý Jan pod Skalou (Bohemian Karst, Czech Republic). – In: K. ROZANSKI (ed.), *Final Report and Abstracts of Final Meeting of Coordinated Research Programme "Use of isotope techniques in palaeoclimatology – continental indicators of climate"*. – International Atomic Energy Agency. Vienna.

- HLADÍKOVÁ J., ŽÁK K., KADLEC J., CÍLEK V. (1996): Holocene climatic record in the calcareous tufa mound in Svatý Jan pod Skalou (Bohemian Karst, Czech Republic). – *V. M. Goldschmidt Conference, Journal of Conference Abstracts*, 1: 260. Heidelberg.
- HLADÍKOVÁ J., ŽÁK K., KADLEC J., CÍLEK V. (1998): Holocene climatic record in calcareous tufa mound in Svatý Jan pod Skalou (Bohemian Karst, Czech Republic). – *Proceedings of an international symposium on isotope techniques in the study of past and current environmental changes in the hydrosphere and atmosphere*, Vienna, Austria 14 – 18 April 1997, *IAEA–Proceeding series*, SM–349/17P: 803–806. International Atomic Energy Agency. Vienna.
- HLADÍKOVÁ J., ŽÁK K., KADLEC J., CÍLEK V., BUZEK F. (1996): Stable isotope climatic record in the Quaternary sediments of the Bohemian Massif. – *Final report of IAEA Co-ordinated Research Programme “Use of nuclear techniques in paleoclimatology – continental isotope indicators of paleoclimate”*. Nepublikovaná zpráva, International Atomic Energy Agency. Vienna.
- HLADÍKOVÁ J., ŽÁK K., KADLEC J., CÍLEK V., LOŽEK V. (1996): Holocene climatic record in the calcareous tufa mound in Svatý Jan pod Skalou, Bohemian Karst (Czech Republic). – In: *Climate change: The karst record, Karst Waters Institute Special Publication 2*. Extended abstracts of a Conference held at University of Bergen, Norway, August 1–4th, 1996, 59–61. University of Bergen. Bergen.
- HLAVÁČ J., KADLEC J., ŽÁK K., HERCMAN H. (2003): Deposition and destruction of Holocene calcareous tufa cascades in the Bohemian Karst (Czech Republic). – In: KOTARBA A. (ed.), *Holocene and Late Vistulian paleogeography and paleohydrology. Prace Geograficzne*, 189: 225–253. Polska Akademia Nauk, Instytut geografii i przestrzennego zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego. Warszawa.
- JÄGER O., KADLEC J. (1983): Tectonic study of caves in the Golden Horse Hill near Koněprusy (Bohemian Karst). – In: *Nové směry ve speleologii/New trends in speleology*, Dobřichovice, 24.–28. 10. 1983. *Aragonit*, samostatný sborník: 30–34. Česká speleologická společnost. Praha.
- KADLEC J. (1996): Svatý Jan provrtán! – *Speleo*, 23: 26–27. Praha.
- KADLEC J., HLAVÁČ J., HORÁČEK I. (2002): Sedimenty jeskyně Arnička v Českém krasu. – *Český kras*, XXVIII: 13–15. Beroun.
- KADLEC J., JÄGER O. (1984): Tektonická studie jeskyní na Zlatém koni u Koněprus. – *Český kras*, IX: 28–38. Beroun.
- KADLEC J., JÄGER O., KOČÍ A., MINAŘÍKOVÁ D. (1992): Stáří sedimentární výplně v Aragonitové jeskyni. – *Český kras*, XVII: 16–23. Beroun.
- KADLEC J., JÄGER O., KOČÍ A., MINAŘÍKOVÁ D. (1995): The age of Sedimentary Fill in the Aragonitová Cave. – *Studia Carsologica*, 6: 20–31. Brno.
- KADLEC J., NEDVĚD J. (1999): Výsledky geofyzikálního měření ve Svatém Janu pod Skalou. – *Český kras*, XXV: 35–39. Beroun.
- KADLEC J., SCHNABL P., PRUNER P., LISÁ L., ŽÁK K., HLAVÁČ J. (2003): Paleomagnetické datování sedimentů v jeskyních Českého krasu (Paleomagnetic dating of cave sediments in the Bohemian Karst). – *Český kras*, XXIX: 21–25. Beroun.
- ŽÁK K., KADLEC J. (2010): Stop 3. Holocene Calcareous Tufa Cascade – Svatý Jan pod Skalou. – In: *Excursion Guidebook „Upper Paleozoic to Cenozoic of Central Bohemia (and the GSSP of the Devonian), Prague 2010 – ICS Workshop „The GSSP Concept“*, 30 May – 3 June 2010: 15–18. Prague.
- ŽÁK K., KADLECOVÁ R., KADLEC J., KOLČAVA M. (1996): Chování krasových pramenů ve Svatém Janu pod Skalou během mimořádných srážkových událostí v květnu a červnu 1995 a nový občasný ponor v údolí Propadlé vody. – *Český kras*, XXII: 41–47. Beroun.
- ŽÁK K., FRÝDA J., BRUTHANS J., KADLEC J., ŽIVOR R. (2001): Nová lokalita bílých vrstev v Portálové jeskyni v Kavčím lomu (Mon-tánci) u Tetína. – *Český kras*, XXVII: 36–39. Beroun.
- ŽÁK K., HLADÍKOVÁ J., BUZEK F., KADLECOVÁ R., LOŽEK V., CÍLEK V., KADLEC J., ŽIGOVÁ A., BRUTHANS J., ŠŤASTNÝ M. (2001): Holocenní vápence a krasový pramen ve Svatém Janu pod Skalou v Českém krasu. – *Práce Českého geologického ústavu*, 13, 1–133. Praha.
- ŽÁK K., LOŽEK V., HLADÍKOVÁ J., CÍLEK V., KADLEC J. (2002): Climate-induced changes in the Holocene calcareous tufa formations, Bohemian Karst, Czech Republic. – *Quaternary International*, 91: 137–152.
- ŽÁK K., MIKŠÍKOVÁ L., HERCMAN H., MELKOVÁ J., KADLEC J. (2003): Vznik holocenních suťových brekcií ve středočeské oblasti a jejich erozní postižení. – *Zprávy o geologických výzkumech v roce 2002*: 106–109. Praha.
- ŽÁK K., TÁBORSKÝ Z., KADLEC J., CÍLEK V. (2004): *Jeskynní sedimenty a vývoj krasových jevů v údolí řeky Berounky v Českém krasu. Závěrečná zpráva a dokumentace provedených prací projektu Grantové agentury ČR č. 205/02/0449*. – Nepublikovaná zpráva. Geofond P 009.2004. 16 str. textu, 95 s. textových příloh, 2 mapové přílohy. Geofond. Praha.
- ŽÁK K., CÍLEK V., DANIELISOVÁ A., HLAVÁČ J., KADLEC J., KYNCL T., POKORNÝ P., SVĚTLÍK I. (2010): Holocenní profil ve stavební jámě malé vodní elektrárny Hýskov a jeho přínos k poznání vývoje nivy Berounky. – *Český kras*, XXXVI: 42–51. Beroun..